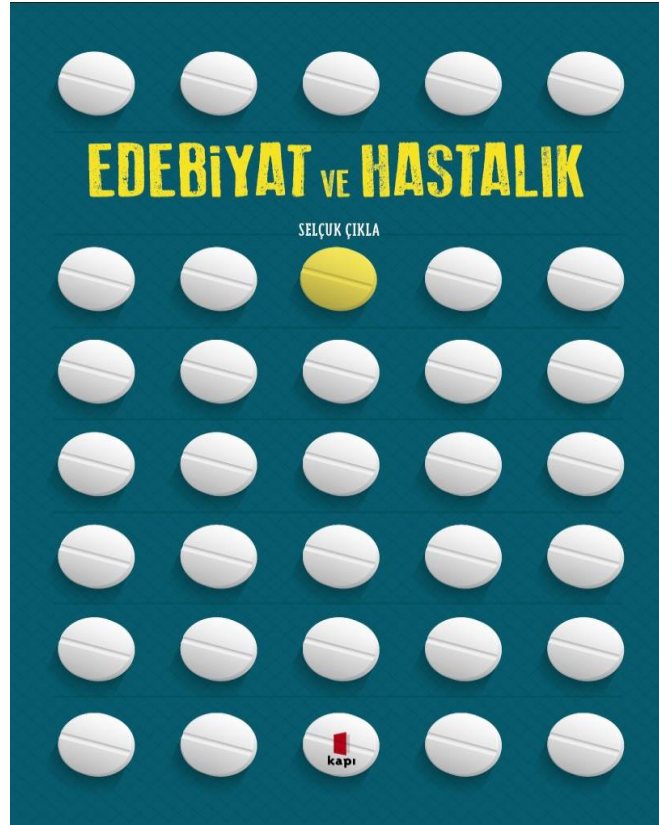

YENİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI
Modern Turkish Literature Researches

Temmuz-Aralık 2016/8:16 (166-168)

**EDEBİYAT VE HASTALIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE YENİ BİR KAYNAK KİTAP:
*EDEBİYAT ve HASTALIK*¹**

Gaye Belkız YETER*

Edebiyata ait sanat eserleri insanı anlattığı için edebî metinlerde hasta ve hastalıklı kişilere yer verilmesi gayet doğaldır. Bu sebeple bugüne kadar akademik çevrede bir bütün olarak ele alınmamış edebiyat ve hastalık ilişkisini hem batılı hem de yerli romanlardan, hikâyelerden ve

¹ Prof. Dr. Selçuk ÇIKLA, Edebiyat ve Hastalık, Kapı Yayınları, İstanbul 2016, 320 s.

* Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, e-posta: gayeyeter@hotmail.com

piyeslerden örnekler vererek kapsamlı bir şekilde inceleyen Prof. Dr. Selçuk Çıkla'nın *Edebiyat ve Hastalık* adlı çalışması Yeni Türk Edebiyatı alanında önemli bir açığı kapatmış gibi gözükmektedir. Yazar "hastalık" kavramını 'her türlü bozuluşun' adı olarak tanımlamaktadır. Kitapta hastalık kavramı; bedenî, ruhî ve toplumsal olmak üzere çeşitli yönleriyle edebî metinlerdeki çarpıcı örneklerden de desteklenerek açıklanmıştır. Hastalık merkezli kitap 'Sağlık ve Hastalık', 'Edebiyat ve Hastalık', 'Hasta Türler', 'Hastalıklar', 'Hasta Mekânlar', 'Hasta Tipler' ve 'Doktorlar' olmak üzere yedi ana bölüm, kırk iki alt başlık ve 320 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta daha çok sanatkâr, sanat eseri ve hastalık arasındaki ilişkiden yola çıkılarak genellikle insan problemini veya problemlili insanı merkeze alan edebî metinlerdeki hastalık konusuna tıbbi boyutundan çok ferdî ve toplumsal dönüşüm boyutuyla dikkat çekilmiştir.

Yazarlar eserlerinde kendi hastalıklarına, başka insanların hastalıklarına bazen de toplumun hastalıklarına yer verirler. Dr. Selçuk Çıkla dünyayı aynı zamanda insanlığı kuşatan kötülüğün, suçun, günahın bir insan(lık) problemi olan hastalıkla doğrudan ilişkili olduğunu ve edebî metinlerin temelini bu gibi unsurların oluşturduğunu ifade eder. Genel olarak hastalıkları bireysel ve toplumsal olmak üzere iki kategoride sınıflandıran yazar, modaları, izim'leri, ihtilalleri, savaşları, aşırı sevgileri, alışkanlıkları bireysel hastalıklara; haset, entrikacılık, adam kayırma, hurafecilik, tefecilik, dolandırıcılık, fuhuş, kumar, ayyaşlık, hırsızlık gibi hâlleri ise toplumsal hastalıklar kategorisine dâhil eder. Öte yandan yazarın ifadesiyle çoğunlukla "hasta uygarlığın hastalıklı sözcüklerinden" oluşan edebî eserlerdeki mekânsal ve kurumsal değişimler de metinlerden seçilen örneklerle okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Özellikle de modernleşme süreciyle birlikte hayatın pek çok sahasında yaşanan değişimin ardından ortaya çıkan yabancılaşmanın, yozlaşmanın, kimlik arayışının ve her türlü aşırılığın birer hastalık hâli oluşu kitapta çarpıcı örneklerle izah edilmiştir.

Çoğu kez toplumların ve insanların zaaflarından faydalanarak kaleme alınan edebî metinlerde bireysel ve toplumsal hastalıklara ait örnek oldukça fazladır. Dr. Selçuk Çıkla da edebî metinlerin kurucu öğelerinden biri olarak kabul ettiği tüm bu hastalıkların edebiyat türlerindeki varlığını yazarların tercihleri doğrultusunda çoğunlukla 'acı çeken insanları anlatmaktan zevk duymaları'yla ilişkilendirmiştir. Böylelikle kitapta sanatkârların yazma eylemlerinden önce onları yazmaya sevk eden çeşitli ruh hâllerinden de bahsedilmektedir. Dr. Selçuk Çıkla bu nitelikli kaynağında büyük yazarların önemli bir kısmının eserlerini bir hastalığın tesiri altında ortaya çıkardıklarına dikkat çeker. Bu hususla ilgili olarak Kafka'nın *Dönüşüm*'ü yazarken huzur içinde değil de 'sefil hâlde yatarken' kurgulaması örnek gösterilir. Öte yandan hastalık çeşitlerinden biri olan huzursuzluğun verdiği yaratım süreciyle doğrudan ilişkili olan bu hastalık hâlinin yazarı hafifletme gücü çeşitli örneklerle *Edebiyat ve Hastalık*'ta işlenmiştir. Kitapta ayrıca edebî metinlerde genellikle güzelden ziyade kötünün ve çirkinin asıl konu olarak tercih edilmesiyle ilgili örnek çokluğuna da dikkat çekilmiştir. Bu sebeple kitapta genelde sanatın özelde ise edebiyatın zararlı olup olmadığı "Edebiyat ve hastalık arasında bir ilişki varsa bu

ilişkinin boyutları nelerdir?, edebî eserler okuru dengeli mi yoksa hastalıklı bir ruh hâline mi sevk eder? ve sanatkârın eserini yaratış sürecinde rol oynayan yoğun duygularının, bizatihi kendi ruhsal hastalıklarının dışı vurumu sayılması mümkün müdür?” gibi çeşitli sorulara verilen cevaplarla aydınlatılmaya çalışılmıştır (Çıkla, 2016: 29).

Edebiyat ve hastalık arasındaki ilişkiden hareketle yazılan *Edebiyat ve Hastalık* adlı kitapta hastalık olgusunun görünümleri yazarın ifadesiyle “genel olarak edebiyat, özel olarak ise Türk edebiyatı”nda incelemeye konu olan eserlerdeki örnekleriyle birlikte verilerek yorumlanmıştır. Bu çalışmada hastalık konusunu olabildiğince ayrıntılı ve geniş bir çerçevede inceleyen yazarın orijinal tespitlerde bulunmuş olduğu görülmektedir. Sonuç olarak Dr. Selçuk Çıkla'nın orijinal bir konuya sahip olan bu kitabını oluştururken kullandığı etkileyici üslûbu, bugüne kadar çalışılmayan konu teklifleri, zengin kaynakçası, araştırmacılara büyük kolaylık sağlayacak dizin bölümü eserin niteliğini ve büyük bir çabanın ürünü olduğunu ortaya koymaktadır.